WIADOMOŚCI KRAJOZNAWCZE I TURYSTYCZNE

BIULETYN INFORMACYJNY

POLSKIEGO TOW. KRAJOZNAWCZEGO

Członkowie P. T. K. otrzymują biuletyn bezpłatnie, korzystają ze zniżek na kolejach i w schroniskach!

Rok IV. Warszawa, czerwiec/lipiec 1933 № 6—7 (30)

POLSKIE TOWARZYSTWO KRAJOZNAWCZE W R. 1932/33.

XXVII ZJAZD DELEGATÓW P. T. K.

Obrady. W dn. 30 kwietnia b. r. odbył się XXVII zwyczajny, doroczny Zjazd Delegatów P. T. K. Obrady otworzył Prezes Rady Głównej, p. Wł. Raczkiewicz. W zagajeniu P. Prezes scharakteryzował główne momenty działalności P. T. K. w r. ub., polegające na wzmożeniu stanowiska ideowego i organizacyjnego, usprawnienia pracy i nakreślił wytyczne zadań, jakie Towarzystwo winno spełnić w okresie najbliższym, mając zwłaszcza na uwadze ogarnięcie zaciągiem wpływów P.T.K. Polaków, zamieszkałych poza granicami Rzeczypospolitej.

Na Zjazd przybyli delegaci 35 Oddziałów, reprezentujący, zgodnie z § 26 statutu P. T. K., uprawnioną ilość 95 głosów: Augustów (2), Białystok (2), Bydgoszcz (6), Częstochowa (1), Głębokie (2), Grodno (1), Grudziądz (4), Inowrocław (5), Kalisz (2), Kraków (2), Lublin (2), Lwów (2), Łęczyca (1), Łódź (5), Łowicz (1), Ostrowiec (4), Pelplin (1), Pionki (3), Piotrków (2), Poznań (6), Radom (3), Rembertów (1), Sandomierz (2), Skarżysko (1), Skierniewice (1), Słonim (2), Starachowice (3), Szamotuły (1), Szczęśliwice (1), Tomaszów Mazow. (1). Toruń (4), Warszawa (13), Wilno (2), Włocławek (5), Żnin (1).

Po stwierdzeniu prawomocności zebrania, odbywającego się w drugim terminie, przez aklamację na przewodniczącego Zjazdu powołano P. Marszałka Wł. Raczkiewicza. P. Prezes zaprosił na asesorów pp. Aleksandra Janowskiego i Kazimierza Kulwiecia, na sekretarzy p. N. Strojnowską (Augustów) i kpt. D. Bindera (Włocławek).

Sprawozdanie z działalności P. T. K. w roku 1932 przedstawił viceprezes p. Al. Patkowski (uzupełnione według sprawozdań nadesłanych przez Oddziały do dn. 1.VI.1933) P.T.K. liczy w dn. 1.VI.1933 siedemdziesiąt osiem Oddziałów, z pośród których nie nadesłały sprawozdań w ramach jednolicie ustalonych schematów Oddziały następujące: 1. Chojnice, 2. Jędrzejów, 3. Kartuzy, 4. Kielce, 5. Miechów, 6. Nowogródek n. Narwią, 7. Piaski koło Lublina, 8. Sieradz, 9. Stanisławów, 10. Święciany, 11. Świętochłowice, 12. Zamość. Wytłumaczyły powody braku sprawozdania lub też ograniczyły się do nadesłania sprawozdania finansowego Oddziały: 1. Jędrzejowski, 2. Kurpiowski w Nowogrodzie (spr. finansowe), nikły znak życia dały 4. Kielce; w ciągu ubiegłego roku ujawniały działalność z pośród wymienionych Oddziały: 5. Chojnicki (muzeum), 6. Kartuski, 7. Stanisławowski, 8. Miechowski (muzeum), 9. Świętochłowicki za pośrednictwem Zarządu Okręgu: 10. Sieradz, tak, że na ogół figurujących w ewidencji Rady Głównej na dzień 1.IV.33. siedemdziesięciu ośmiu Oddziałów, trzy należy uważać za martwe, zwłaszcza: Zamość. W r. ub, wznowiły zamarłą działalność dzięki zabiegom Rady Głównej Oddziały w: 1. Brześciu nad Bugiem, 2. Gdyni, 3. Kutnie i 4. Wołkowysku. W okresie sprawozdawczym powstało nowych 19 Oddziałów P. T. K. w: 1. Augustowie, 2. Baranowiczach, 3. Bielsku Podlaskim, 4. Brodnicy, 5. Chełmży, 6. Gnieźnie, 7. Kościerzynie, 8. Lesznie Wlkp., 9. Lidzie, 10. Ostrowie Wlkp., 11. Pelplinie, 12. Przeworsku, 13. Rembertowie, 14. Skarżysku-Kamiennej, 15. Sochaczewie, 16. Starachowicach, 17. Szamotułach, 18. Wejherowie, 19. Żółkwi. Siedemdziesiąt osiem Oddziałów P.T.K. liczy 8020 członków: 1. Augustów (61), 2. Baranowicze (52), 3. Białystok (61), 4. Bielsk Podlaski (25), 5. Brasław (30), 6. Brodnica (100), 7. Brześć nad Bugiem (100), 8. Bydgoszcz (332), 9. Chełm (24), 10. Chełmża (22), 11. Chojnice (72), 12. Częstochowa (42), 13. Gdynia (227), 14. Głębokie (72), 15. Gniezno (70), 16. Grodno (37), 17. Grudziądz (177), 18. Inowrocław (255), 19. Jędrzejów (80), 20. Kalisz (140), 21. Kartuzy (20), 22. Kazimierz Dolny (28), 23. Kielce (98), 24. Kościerzyna (31), 25. Kraków (115), 26. Kutno (19), 27. Leszno Wlkp. (25), 28. Lida (35), 29. Lublin (85), 30. Lwów (243), 31. Łęczyca (54), 32. Łódź (233), 33. Łowicz (41), 34. Miechów (22), 35. Myślenice (14), 36. Nowogródek (110), 37. Nowogród n. Narwią (22), 38. Olkusz (67), 39. Opatów (69), 40. Ostrowiec (182), 41. Ostrów Wlkp. (103), 42. Pabjanice (52), 43. Pawłów Śląsk (43), 44. Pelplin (44), 45. Piaski k. Lubl. (29), 46. Pińsk (33), 47. Pionki (80), 48. Piotrków (216), 49. Poznań (487), 50. Przeworsk (26), 51. Radom (111), 52. Rembertów (45), 53. Sandomierz (91), 54. Sieradz (33), 55. Skarżysko (73), 56. Skierniewice (32), 57. Słonim (77), 58. Sochaczew (45), 59. Stanisławów (60), 60. Starachowice (129), 61. Suwałki (63), 62. Szamotuły (32), 63. Szczęśliwice (42), 64. Święciany (30), 65. Świętochłowice (24), 66. Tarnów (39), 67. Tomaszów Lubelski (24), 68. Tomaszów Mazow. (42), 69. Toruń (158), 70.

Tuchola (70), 71. Warszawa (1650), 72. Wejherowo (25), 73. Wilno (105), 74. Włocławek (228), 75. Wołkowysk (65), 76. Zamość (28), 77. Żnin (82), 78. Żółkiew (35).

Na 59 Oddziałów zeszłorocznych 52 wykazuje przyrost członków, spadek zaś bardzo nieznaczny podaje 7 Oddziałów: 1. Głębokie, 2. Lublin, 3. Łowicz, 4. Pawłów, 5. Pińsk, 6. Sandomierz, 7. Szczęśliwice, natomiast wybitny przyrost członków mamy w Oddziałach: Bydgoskim, Gdyńskim, Grudziądzkim, Inowrocławskim, Lwowskim, Poznańskim, Warszawskim, Wileńskim i Żnińskim, które wykazują w r. b. podwójnie, a niekiedy potrójnie i większą ilość członków.

Ze sprawozdań wynika jasno, że rozwój P. T. K. zależy całkowicie od sprawności Zarządów Oddziałów, przestrzegania wskazań organizacyjnych i systematycznej oraz ciągłej pracy—dlatego na działalność Zarządów Oddziałów będzie musiała Rada zwrócić osobliwą uwagę.

Z wykazów podziału zawodowego członków, nadesłanego przez 44 Oddziały, wynika, że P.T.K. grupuje zawody następujące: 1) urzędników 1751, 2) nauczycieli szkół powszechnych 414, 3) nauczycieli szkół średnich 413, 4) inżynierów 411, 5) handlowców 329, 6) lekarzy 152, 7) rolników większ. własn. 148, 8) przemysłowców 142, 9) adwokatów 141, 10) księży 133, 11) aptekarzy 114, 12) rzemieślników 84, 13) sędziów 51, 14) profesorów szkół wyższych 32, 15) robotników 16, 16) rolników (drobna własność) 14, 17) członków rodzin 784, 18) różnych 784. Zestawienie powyższe ujawnia bardzo stosunkowo nieliczny zespół nauczycielstwa szkół powszechnych w szeregach P.T.K., wybitnie predystowanego do zasilenia ruchu krajoznawczego w nowe żywotne siły, nie ogarnia nasze krajoznawstwo sfer robotniczych i nie sięga na wieś. Z drugiej strony ugrupowania zawodowe naszych członków wskazują drogę, jak należałoby rozwijać pracę krajoznawczą, by stała się ona czynnikiem, współdziałającym z rolą społeczną różnych zawodów w życiu państwowem Polski.

D o m y P. T. K. Stan naszego posiadania powiększył się w roku sprawozdawczym o trzy nowe siedziby: 1) murowany, dwupiętrowy dom krajoznawczy w Toruniu (23.000 zł.), 2) piętrowy dom wycieczkowy w Sandomierzu (14.900 zł.) i 3) przystań turystyki wodnej wraz z domem campingowym w Warszawie (8.988 zł. 81), co obok dawniej zbudowanych: 4) drewnianego domu wycieczkowego nad Świtezią (21.900 zł.), 5) murowanego w Pucku (23.000 zł.), 6) muzealnego, drewnianego w Nowogrodzie nad Narwią (17.458 zł.), 7) muzealnego, murowanego w Sandomierzu (47.174 zł.), 8) drewnianego nad Wigrami (29.750 zł.), 9) dwupiętrowego, murowanego domu krajoznawczego we Włocławku (266.958 zł. 69), 10) drewnianego, piętrowego w Zakopanem (160.250 zł.), tworzy majątek nieruchomy Towarzystwa według prowizorycznego szacunku w wysokości: 573.479 zł. 50 gr.

Nieruchomości nasze wymagają uporządkowania spraw hipotecznych (Nowogród n. Narwią i Sandomierz), przeprowadzenia ścisłego szacunku, uzupełnienie wewnętrznego wyposażenia, remontu (Zakopane) i stałego dotowania pomocy finansowej na spłatę długów (Włocławek).

M u z e a. Muzeów P.T.K. posiada 22, w: 1. Chełmie, 2. Chojnicach, 3. Głębokiem, 4. Grudziądzu (przy Muzeum Miejskiem), 5. Jędrzejowie, 6. Kaliszu, 7. Kielcach, 8. Łowiczu, 9. Myślenicach, 10. Nowogrodzie nad Narwią, 11. Olkuszu, 12. Opatowie, 13. Ostrowcu, 14. Pabjanicach, 15. Pińsku, 16. Piotrkowie, 17. Sandomierzu, 18. Skierniewicach, 19. Tomaszowie Mazowieckim, 20. Tucholi, 21. Wąchocku i 22. Włocławku. Obok poważnej ilości z pośród nich zwizytowanych i opisanych wymagać będą wizytacyj fachowych i opisu muzea: w Chełmie, Chojnicach, Głębokiem, Grudziądzu, Jędrzejowie, Myślenicach, Skierniewicach i Wąchocku, nadto wymagać będą uporządkowania stanu prawnego ofiary, względnie depozyty muzealne P. T. K. w Bydgoszczy (Muzeum Miejskie), Lublinie (Muzeum Lubelskie), Łodzi i Warszawie (Muzeum Etnograficzne, Narodowe i gimnazjum im. św. Kazimierza).

Sprawozdania Oddziałów objęły działalność 20 muzeów; z pośród nich 17 posiada 25.816 eksponatów; 8 zaś wykazuje powiększenie zbiorów w ciągu roku sprawozdawczego o 9.980 (w tem Sandomierz około 8.000) pozycyj. Szacunek zbiorów muzealnych przeprowadziło 13 muzeów, oceniając ich wartość na: 66.626 zł. 54 gr.: 1. Głębokie (zł. 331,20). 2. Grudziądz (zł. 637,24), 3. Kielce (zł. 6.900), 4) Łowicz (zł. 12.000), 5) Olkusz (zł. 300), 6. Opatów (zł. 1000), 7. Ostrowiec (zł. 6.418,70), 8. Pabjanice (zł. 3.000), 9. Piotrków (zł. 6.000), 10. Sandomierz (zł. 10.000), 11. Tomaszów Mazowiecki (zł. 2.387,75), 12. Tuchola (zł. 2.600), 13. Włocławek (zł. 15.051,65).

Frekwencję odnotowało 16 muzeów, podając 12.810 osób zwiedzających w ub. roku.

Sprawozdania ujawniają konieczność kontroli sposobu prowadzenia ksiąg inwentarzowych, rejestracji zwiedzających, planu w zakresie powiększania zbiorów muzealnych oraz ich szacunku obok innych spraw o charakterze fachowo-muzealnym.

B i b l j o t e k i. Sprawozdania bibljoteczne nadesłało 28 oddziałów: 1. Białystok, 2. Bydgoszcz, 3. Głębokie, 4. Grudziądz, 5. Inowrocław, 6. Kalisz, 7. Kraków, 8. Lublin, 9. Łódź, 10. Łowicz, 11. Olkusz, 12. Opatów, 13. Ostrowiec, 14. Pabjanice, 15. Pińsk, 16. Pionki, 17. Piotrków, 18. Poznań, 19. Rembertów, 20. Sandomierz, 21. Starachowice, 22. Szczęśliwice, 23. Tarnów, 24. Tomaszów Maz., 25. Toruń, 26. Tuchola, 27. Warszawa, 28. Włocławek, posiadające łącznie 13.497 dzieł. W 11 bibljotekach P. T. K. przybyło w ub. r. 397 dzieł; 15 bibljotek miało 334 czytelników i 553 wypożyczeń.

Najzasobniejsze bibljoteki posiadają oddziały: Warszawa (5.836 dzieł), Piotrków (2.000), Łódź (660), Sandomierz (530), Szczęśliwice (460), niestanowiącą własności P. T. K., Ostrowiec (559), Grudziądz (515).

Dwadzieścia bibljotek, których szacunek został przeprowadzony, przedstawia (bez Warszawy) wartość 20.483 zł. 94 gr.

Ewidencja bibljotek P. T. K. nie jest pełna; wymagają one jednolitej inwentaryzacji, sporządzenia katalogów kartkowych według jednego wzoru, wprowadzenia kart czytelników i ruchu książek.

Niektóre Oddziały prowadzą bibljografję swego regjonu, zajmują się zbieraniem druków, ukazujących się

w drukarniach miejscowych i przestrzegają zasady, aby w bibljotekach P. T. K. znalazły się wszystkie publikacje, dotyczące danego regjonu wraz z wycinkami z czasopism. Ta sporadycznie ujawniana inicjatywa wymaga ustalenia zasad, instrukcji i pomocy ze strony Rady. Systematyczna, ściśle trzymająca się wskazówek praca naszych muzeów i bibljotek może stworzyć z nich poważne warsztaty pracy umysłowej i stać się rzetelną służbą P. T. K. nauce i kulturze powszechnej Polski.

Zbiory fotograficzne. Dziesięć Oddziałów podaje wykaz posiadanych przezroczy w ilości 23.034 sztuk. 23 Oddziały zarejestrowały swe zbiory w ilości 20.210 sztuk. Najzasobniejsze kolekcje przezroczy posiadają Oddziały: w Warszawie (17.873 szt.) i Wilnie (3.000), fotografij: w Warszawie (16.432 szt.), Ostrowcu (619) i Sandomierzu (550). Ogólna ilość zbiorów fotograficznych wraz z przezroczami wynosi 43.274. Szacunek rzeczy posiadanych w tym zakresie przeprowadziło 21 Oddziałów, ustalając ich wartość na zł. 20.925,41 (w tem Warszawa na zł. 14.563,—).

Zbiory wymienione przedstawiają wybitną pozycję dorobku krajoznawczego i majątku P. T. K. Wykaz podany nie obejmuje bynajmniej całości. Wysuwają się w związku z dzisiejszym stanem potrzeby następujące: inwentaryzacja jednolita zbiorów, wydanie wspólnego katalogu, konserwacja według instrukcji fachowej.

Wydawnictwa. Ukazały się w roku sprawozdawczym wydawnictwa następujące: 1. Oddział w Brasławiu wydał serję pocztówek z widokami pow. Brasławskiego w ilości 400 sztuk, 2. Oddział w Sochaczewie dwie pocztówki z portretem Chopina i domem jego w Żelazowej Woli, 3. Oddział w Lublinie plan m. Lublina w ilości 1000 sztuk i rozpoczął pracę nad przewodnikiem po województwie Lubelskiem, 4 Oddział w Nowogródku w II wydaniu inż. Żmigrodzkiego „Przewodnik po Nowogródku i okolicy" w nakładzie 2000 egz., 5. Oddział Opatowski p. St. Kotarskiego przewodnik-monografję o Opatowie i okolicy w ilości 1000 egz., 6. Oddział Piotrkowski, p. M. Rawity Witanowskiego: „Ilustrowane okolice Piotrkowa" w 500 egz., 7. Oddział Warszawski p. Adama Chętnika „Przewodnik po Kurpiach" w 2000 egz., 8. Oddział Wileński dra St. Lorentza: „Wycieczki po Województwie Wileńskiem", p. M. Znamierowskiej - Prüfferowej: „Ochrona kultury ludowej". Akcja wydawnicza naszych Oddziałów wymaga ściślejszego porozumienia z władzami naczelnemi P.T.K. w celu: a) podniesienia planowości w zakresie wydawnictw, b) ustalenia jednolitego pod względem graficznym typu wydawnictw P.T.K., c) propagandy i rozpowszechnienia wydawnictw.

Wszyscy członkowie P. T. K. otrzymują bezpłatnie biuletyn miesięczny: „Wiadomości Krajoznawcze i Turystyczne". W bardzo jednak nikły sposób przyczyniają się Oddziały do rozpowszechniania poczytności naszego organu naczelnego. Jedynie 27 Oddziałów podaje, że zajmuje się rozpowszechniem „Ziemi", co się wyraża w postaci 129 prenumerat (bez Warszawy), w czem Oddział Wileński 20 egz., Łódzki 19, Toruński 15, Włocławski 15, Bydgoski 11, reszta 5—4, a przeważnie po 1 egz. Prenumeratę „Orlego Lotu" ujawnia tylko 10 Oddziałów: Bydgoski 25 egz., Włocławski 10, Pabjanicki 3, a reszta po 1.

Praca badawcza i współpraca naukowa. Obok muzeów i bibljotek zaczynają powstawać przy Oddziałach pracownie naukowe, narazie b. nieliczne; w r. ub. pracownię geograficzno-historyczno-regjonalną prowadził Oddział w Tucholi, w łączności zaś z P.I.M. prowadzi stację meteorologiczną II klasy Oddział w Inowrocławiu. Z Państwowym Instytutem Geologicznym współpracował Oddział w Sochaczewie, z Państw. Muzeum Archeologicznem Oddziały: w Sochaczewie i Tomaszowie Lubelskiem, z badaczami naukowemi i literatami (archeologja, historja, gwaroznawstwo, etnografja i geografja) Oddziały: w Inowrocławiu, Piotrkowie, Sandomierzu, Sochaczewie, Tucholi i Włocławku. Członkowie Oddziałów: w Inowrocławiu, Łowiczu, Pabjanicach, Piotrkowie, Sandomierzu i Tucholi drukowali przeważnie w prasie miejscowej („Orędownik Pow. Inowrocławskiego", „Życie Łowickie", „Gazeta Pabjanicka", „Ziemia Sandomierska" i „Gryf") szereg prac i przyczynków regjonalno - krajoznawczych, oraz ogłaszali wyniki inwentaryzacji źródeł miejscowych do badań naukowych.

Z redakcją „Słownika Geograficznego Państwa Polskiego" współpracowały Oddziały: w Bydgoszczy, Łowiczu, Pawłowie (Śląsk). Skierniewicach, Sochaczewie, Toruniu, Tucholi i Włocławku.

Organizacja pracy badawczej i współpracy naukowej w Oddziałach jest zagadnieniem wielkiej wagi, wymaga bardzo przemyślanej ze strony Rady Gł. akcji, któraby na podstawie obserwacyj i doświadczeń przyczyniła się do stworzenia żywego i twórczego ruchu na tem polu w szeregach P. T. K.

Ochrona zabytków przyrody prowadzona była przez Oddziały: w Brasławiu (Park Jody), w Głębokiem (żeremia bobrowe na Berezynie w Zamoszach, pow. Dziśnieńskim), w Sochaczewie (głazy narzutowe w powiecie), w Tarnowie (skały piaskowcowe w Ciężkowicach, eratyki), w Tomaszowie Lubelskim (głazy moreny czołowej w Faszczówce), w Tucholi (czarne bociany w Mędromierzu, pstrągi i lipienie w Brdzie i jej dopływach, cis w Wierzchlasie). Oddziały w Głębokiem i Tarnowie pełnią funkcję delegatur Państwowej Rady Ochrony Przyrody.

Ochrona zabytków kultury prowadzona była przez Oddziały: w Opatowie (Brama Warszawska). Piotrkowie (zamek, tablica erekcyjna w kościele ewangielickim), w Radomiu (d. kościół św. Trójcy), Sandomierzu (Brama Opatowska), Sochaczewie (Zamek, krzyże przydrożne, Dom Chopina w Żelazowej Woli), Starachowicach (Opactwo po-cysterskie w Wąchocku), Tomaszowie Lub. (powiat), Tucholi (grodziska i cmentarzyska przedhistoryczne w powiecie), Wilno (współudział w akcji ratowania Katedry).

Tablice pamiątkowe i pomniki. Powoli ujawnia się w Oddziałach kult regjonalny dla ludzi zasłużonych. W ub. r. Oddział Piotrkowski zajął się postawieniem pomnika na cmentarzu na grobie powstańców r. 1863, Oddział Sandomierski wmurował tablicę na domu muzealnym Janowi Kochanowskiemu, Oddział Tucholski umieścił w muzeum tablicę Bartłomiejowi Nowodworskiemu, Oddział Kujawski (Włocławek) zabiega

w kierunku umieszczenia tablicy pamiątkowej w rodzinnem mieście Stanisława Noakowskiego, Nieszawie, Oddział w Skierniewicach współdziałał w postawieniu pomnika Kozietulskiemu w mieście. W tym zakresie należałoby zwrócić uwagę Oddziałom P. T. K. na podjętą przez Polską Akademję Umiejętności (Kraków, ul. Sławkowska 17) pracę nad „Polskim Słownikiem Biograficznym". Żywy współudział w tej pracy, pomoc badaczom naukowym i Komitetom redakcyjnym może w sposób wybitny podnieść znawstwo kultury regjonalnej i pogłębić stosunek uczuciowy do stron rodzinnych.

Propaganda rodzimego obyczaju, znajdująca swój wyraz w kultywowaniu tradycji historycznej miejscowej, ochrony kultury ludowej we wszelkich jej przejawach, organizacji i propagandy, opartej na tych podstawach twórczej inicjatywy, nie jest jeszcze w szeregach P.T.K. należycie rozwinięta. Regjonalne widowiska historyczne lub oparte o miejscowy obyczaj ludowy — w całem bogactwie programowem, proponowane przez Stefana Żeromskiego w „Snobiźmie i postępie" — tylko sporadycznie organizowane są przez Oddziały P.T.K., w znacznie natomiast szerszym zakresie, przez nasze Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej zwłaszcza na Kujawach przy Oddziałach w Bydgoszczy i Włocławku. Oddział w Pawłowie na Śląsku zajął się w ub. r. zorganizowaniem widowiska: „Wesele na Górnym Śląsku", a Oddział w Wilnie przystąpił do organizacji w r. b. ulicznych widowisk historycznych w związku z przypadającemi rocznicami, wybitnie łączącemi się z Wilnem, dając doskonały przykład innym środowiskom. Bezpośrednio przez Zarząd Sekcji Propagandy i Ochrony Swojszczyzny zostało zorganizowane szereg występów zespołu góralskiego wraz z odczytem p. St. Mierczyńskiego, o „Podhalu w muzyce i tańcu" w Warszawie, Łodzi, Pabjanicach, Sieradzu, Toruniu.

Oddział Toruński podtrzymuje tradycyjną zabawę: „piernik toruński", Łódzki rozwija działalność ochronno-propagandową stroju i obyczaju łęczycko-sieradzkiego, Tucholski — borowiackiego.

Pieśniarstwo miejscowe kultywowane jest słabiej, jedynie na Kujawach: w Inowrocławiu i Włocławku, a następnie w Oddziałach: w Sochaczewie i Tucholi sprawozdania ujawniają bliższe zainteresowania tą sprawą.

Podtrzymać inicjatywę, wzmocnić i rozszerzyć będzie zadaniem Sekcji Propagandy i Ochrony Swojszczyzny.

Koła Miłośników Miast P. T. K. mogłyby odegrać b. poważną misję kulturalną w naszych środowiskach miejskich. Koła takie istnieją częstokroć jako organizacje samodzielne bez bliższego kontaktu z P.T.K. Niema np. koordynacji pracy P.T.K. z zasłużonemi Towarzystwami Miłośników Krakowa i Lwowa, utrzymuje się natomiast niezbyt ścisły kontakt z Towarzystwami Miłośników Bydgoszczy, Grudziądza i Kazimierza Dolnego. W ramach organizacyjnych Oddziałów P. T. K. istnieją Koła: w Kartuzach (brak sprawozdania), znajdują się w stadjum organizacyjnem w Słonimie, oraz wybitną ujawniające działalność Koło Miłośników Wilna i Wileńszczyzny P. T. K., które zorganizowało zebrania dyskusyjne na tematy: „o wygląd ulic wileńskich", „rocznice historyczne w r. 1933", „ochrona roślinności i krajobrazu".

Z pośród innego typu Kół wymienić należy Koło Miłośników Fotografji Oddziału P.T.K. w Kaliszu, składające się z 26 osób, zbierające się co miesiąc na pogadanki i odczyty.

Odczyty. 32 Oddziały zorganizowały w r. ub. 149 odczytów, a 29 z pośród nich odnotowało 12.911 słuchaczy. Stosunkowo słabo wyzyskuje się ilustracje: raz miał miejsce odczyt z filmem, w 6 Oddziałach odczyty ilustrowane były ogółem 872 przezroczami.

Konkursy krajoznawcze bądź turystyczne nie są dostatecznie wyzyskane jako środki pobudzające i ożywiające działalność P.T.K. Jedynie Oddział w Ostrowcu zorganizował konkurs krajoznawczy w miejscowych Kołach Młodzieży i wyróżnił 5 prac, darząc nagrodami o wartości 40, 20 zł. i wyrazami uznania, nadto Oddział w Starachowicach urządził konkurs fotograficzny, na który jednak tylko 3 prace nadesłano.

Wystawy znajdują nieco szersze powodzenie. Pięć Oddziałów: 1. Bydgoski, 2. Krakowski, 3. Lubelski, 4. Pabjanicki i 5. Kujawski we Włocławku zorganizowało osiem wystaw fotografij i obrazów, na sześciu, było 1146 eksponatów i 8.088 widzów.

Ruch turystyczny P. T. K. posiada oparcie o schroniska, fachową pomoc i propagandę w poradniach krajoznawczych, wyznaczaniu szlaków turystycznych i mapach turystycznych, wywieszanych na dworcach kolejowych, przystaniach i t. p. i wyraża się w 3 formach: słabiej w szeregach P. T. K. zorganizowanej turystyce narciarskiej, mocniejszej turystyce wodnej, obok wykazującego największe ożywienie ruchu wycieczkowego terenowego.

Domów wycieczkowych i schronisk P.T.K. posiada i prowadzi 16, zaopatrzonych w 1153 łóżek, względnie sienników z pościelą: 1. Bydgoszcz (30) 2 Gdynia (500), 3. Grudziądz (28), 4. Kazimierz Dolny (40), 5. Ojców (45), Pieskowa Skała (25), 7. Puck, w domu wł. (75), 8. Sandomierz, w domu wł. (30), 9. Św. Katarzyna (40), 10. Świteź (jezioro), w domu wł. (40), 11. Toruń (50), 12. Warszawa (30), 13. nad jez. Wigry, w domu wł. (54), 14. Wilno (30), 15. w Zakopanem, w domu wł. (100), 16. Zwardoń (36). Doroczny spis inwentarza przeprowadzono dorywczo: w Grudziądzu, Ojcowie, domu n. Switezią, Pieskowej Skale, Pucku, Sandomierzu, Suwałkach, Toruniu i Warszawie. Przeprowadzony spis inwentarza jednak nie daje pojęcia o tem, jaki jest jego stan i potrzeby. Szacunek inwentarza przeprowadzono tylko: w Grudziądzu (zł. 1.581,97), Ojcowie (4.000), w domu n. Świtezią (1.944), w Pieskowej Skale (zł. 50), Pucku (8.000), Sandomierzu (100) i Toruniu (2.915,51), wynosi: zł. 18.291,48. Frekwencja w domach wycieczkowych i schroniskach jest przeważnie niezbyt dokładnie notowania. Dane za r. 1932 przesłało tylko 9 schronisk, z pośród nich gości zagranicznych odnotowano: 1. w Pieskowej Skale (12), 2. nad Wigrami (7), 3. Zakopanem (9); frekwencja dorosłych wynosiła 6.220 osób (Ojców 565, Pieskowa Skała 20, Puck 3.434, Sandomierz 8, nad Wigrami 709, Toruń 103, Warszawa 274, Wilno 188, Zakopane 919), młodzieży, 5.123 (Ojców 1.708, Pieskowa Skała 40, Sandomierz 48,

nad Wigrami 700, Toruń 559, Warszawa 387, Wilno 393, Zakopane 918). Ogółem w 9 schroniskach frekwencja wynosi 28 gości zagranicznych, oraz 11 343 dorosłych i młodzieży. Obraz gospodarki schroniskowej nie da się ująć w całokształcie wskutek braku sprawozdań sezonowych w ramach ksiąg, wprowadzonych przez Radę.

Poradnie krajoznawczo-turystyczne prowadzą Oddziały w: 1. Białymstoku, 2. Brasławiu, 3. Bydgoszczy. 4. Inowrocławiu, 5. Kaliszu, 6. Lublinie, 7. Pabjanicach, 8. Pelplinie, 9. Piotrkowie, 10. Poznaniu, 11. Radomiu, 12. Tucholi i 13. Warszawie. Osobliwie biuro turystyczne w Warszawie wykazuje coraz wybitniejszy rozwój i poważne wzmożenie sprawności organizacyjnej. Z tego tytułu Biuro Turystyczne Oddziału Warszawskiego mogłoby nawiązać kontakt z dwunastoma wymienionemi poradniami, ustalić pewne regulaminy, podnieść i wzmocnić ich działalność, a nadewszystko zająć się wydaniem w ulotkach, na kartkach lub w książce marszrut turystyczno-krajoznawczych po Polsce, uwzględniających różne środki komunikacyjne.

Kursy dla przewodników zorganizowały w r. ub. Zarządy Oddziałów w: 1. Bydgoszczy, 2. Grodnie (15 os,), 3. Lublinie (36 os.), 4. Opatowie (31. os), 5. Toruniu (100 os.) i 6. Wilnie (30 os.). Szereg Oddziałów podaje nazwiska swoich stałych przewodników.

Szlaki turystyczne wyznaczały Oddziały: 1. Brasław (3), 2. Opatów (2 na przestrz. 18 klm.), 3. Pionki (1 na przestrz. 14 klm.), 4. Radom (5), 5. Sochaczew (1 szlak wodny), 6. Toruń (1), 7. Tuchola (1 na przestrz. 15 klm,), 8. Warszawa (1 na przestrzeni 60 klm. — konserwacja). Na ogół znać pewne osłabienie energji w tej ważnej dziedzinie organizacyjnej ruchu turystycznego.

Ruch wycieczkowy według sprawozdań 36 Oddziałów wykazuje 392 zorganizowane wycieczki i 9.243 uczestników. Na wycieczkach przeważają mężczyźni: 1362, wobec 965 kobiet i 393 młodzieży, biorących udział w wycieczkach 22 Oddziałów.

W 23 Oddziałach odnotowano 229 przyjętych wycieczek, 19 Oddziałów podaje przyjętych 5.483 osoby. Jest to przeważnie młodzież 3.682, dorosłych zanotowano: mężczyzn 380, kobiet 200.

Turystyka wodna z szerokim rozmachem organizacyjnym podjęta została przez Oddział Warszawski, co się zaznaczyło w postaci zbudowania przystani na Wiśle, jednego z najbardziej estetycznie urządzonego terenu od strony Pragi, przy ul. Miedzeszyńskiej 8. Koło Warszawskie Tur. Wodnej liczy 65 członków. Przystanie nadto posiadają Koła przy Oddziałach, w Bydgoszczy (30 czł., 38 odbytych wycieczek wodnych), w Słonimie, w Sochaczewie (9 czł.. 8 wycieczek) i w Suwałkach nad Wigrami.

Turystyka narciarska na razie występuje w postaci trzech kół przy Oddziałach: w Krakowie, Tomaszowie Mazowieckim i w Warszawie. Zarząd Sekcji przeniesiony został do Krakowa. Oczekiwać należy znacznego rozszerzenia działalności Sekcji w r. b.

Życie towarzyskie w P.T,K. znajduje swój wyraz w ruchu wycieczkowym, poza tem naogół rozwinięte jest słabo. Przoduje najliczniejszy Oddział Warszawski, który na 23 zabawach tanecznych i zebraniach klubowych skupił 1737 azłonków, potem Oddział w Pawłowie na Śląsku, celujący w urozmaicaniu zebrań towarzyskich. Naogół jednak biorąc ta strona życia P.T.K. nie odznacza się ożywieniem: teatr amatorski tylko w jednym Oddziale, koncerty w dwóch, zabawy taneczne w pięciu, zebrania klubowe w ośmiu.

Propaganda P. T. K. podniosła się natomiast wydatnie. Na pierwszy plan wysunąćby należało zdobywanie większych uprzywilejowań dla członków, zabiega jednak o to tylko siedem Oddziałów, natomiast propagandę przy pomocy tablic, plakatów, ulotek i t. p. rozwija 20. Zwłaszcza Oddział Lwowski wykazał nadzwyczajnie żywą inicjatywę, popularyzując P. T. K. na terenie 91 miast województwa. Wydatnie rozwija się działalność informacyjno - propagandowa o P. T. K. za pośrednictwem prasy w 33 Oddziałach, które zamieściły w 51 pismach prowincjonalnych 118 artykułów i 84 notatek o działności P. T. K., osobliwie zabiegano o to w Poznaniu, Toruniu i t. d. Wyzyskane było również radjo dla celów propagandowych P. T. K.: w Krakowie, Łodzi, a zwłaszcza w Poznaniu, w pięciu Oddziałach wygłoszono w różnych ośrodkach 33 odczyty informacyjno-propagandowe, w 6 Oddziałach dla tychże celów odnotowano 17 wyjazdów.

Ogólnie rzecz biorąc rok ubiegły zapisać należy, jako wybitne posunięcie w rozwoju i ożywieniu działalności P.T.K. Lwów, Poznań, Warszawa, Wilno przodują w szerzeniu inicjatywy, Oddziały nawet w miejscowościach małych (Tuchola) wykazują poważną wielostronność działalności.

Komisja Organizacyjno-Programowa Rady Głównej P.T.K. wydała w ub. r. instrukcję programową dla Oddziałów oraz schematy sprawozdawcze, które przy zachowaniu ścisłości w realizowaniu kolejnem wysuwanych zagadnień mogą wydatnie się przyczynić do podniesienia sprawności i dalszej ekspansji ruchu krajoznawczego w Polsce.

Aktualną staje się rzeczą przystosowanie statutu do potrzeb rozwojowych P. T. K. Rada Główna zajmowała się tą sprawą w stosunku do potrzeb ogólnych, Oddział zaś Lwowski w zakresie zagadnień finansowych oraz w związku z projektem włączenia „Ziemi" do takiego wymiaru składek, aby pismo wszyscy członkowie mogli otrzymywać bezpłatnie.

Sprawa ta jeszcze nie dojrzała do przedstawienia pozytywnego projektu z powodu pertraktacyj połączeniowych z pokrewnemi Towarzystwami, przedewszystkiem z Polskim Touring Klubem. Pertraktacje doprowadziły do porozumienia co do roli turystyki i krajoznawstwa; ze względu na zasadniczą zmianę statutu Polskiego Touring Klubu, P. T. K. podejmuje w b. r. rewizję statutu w stosunku do własnych potrzeb rozwojowych.

„Ziemia". Sprawozdanie ze stanu pisma w r. ub. złożył prezes hon. P. T. K. i obecny redaktor „Ziemi", p. Al. Janowski. „Ziemia" posiada obecnie 809 prenumeratorów płatnych, bezpłatnie rozdaje się różnym instytucjom 108 egz. Najsłabiej przedstawia się prenumerata „Ziemi" przez członków i Oddziały. Wydawanie pisma umożliwia jedynie pomoc ze strony Funduszu Kultury Narodowej.

Słownik Geograficzny Państwa Polskiego. Według sprawozdania redaktora nacz. prof. d-ra Stanisława Arnolda są w pełnym toku opracowania zebranych materjałów, dotyczących Pomorza. Wydawnictwo zacznie się ukazywać w stałych odstępach czasu, poczynając od kwietnia r. 1934 — zeszytami, zaopatrzonemi w mapy i plany. Z kolei redakcja przystępuje do pracy na terenie Wołynia. Ukończenie wydawnictwa obliczone jest na 25-lecie odzyskania niepodległości. Oparcie finansowe posiada „Słownik" w Funduszu Kultury Narodowej. Wyłania się kwestja czy obok planów i map nie należałoby do „Słownika" wprowadzić ilustracyj.

Muzea P. T. K. Przewodniczący Sekcji Muzealnej P. T. K. prof. dr. Wł. Antoniewicz złożył sprawozdanie ze stanu muzealnictwa krajoznawczego. Przewodniczący Sekcji jednocześnie przewodniczy Sekcji Muzeów Regjonalnych w Związku Muzeów w Polsce — w ten sposób P. T. K. kieruje całokształtem spraw muzealnictwa prowincjonalnego. Sekcja Muzealna P. T. K. opracowała ankietę i zajęła się zobrazowaniem kartograficznem rozmieszczenia muzeów w Polsce, a w związku z tem zagadnieniem sieci muzeów regjonalnych. W Sekcji skupiła się praca nad projektem ustawy muzealnej, która następnie została przyjęta przez władze, uchwalona przez ciała parlamentarne i ogłoszona w Dz. Ust. Rz. P. z dn. 29.IV.1933. Sekcja odbyła 11 posiedzeń. Na podstawie memorjału i wniosków Sekcji otrzymały z zasiłku Funduszu Kultury Narodowej — muzea: we Wrocławku 1.500 zł., w Łowiczu 1.500 zł., Kurpiowskie w Nowogrodzie nad Narwią 1000 zł., w Słonimiu 500 zł.

Propaganda i ochrona swojszczyzny. Sprawozdanie z czynności Sekcji złożył przewodniczący, p. Jerzy Remer i przedstawił wytyczne programowe na r. b.

Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej. Przewodniczący Komisji Kół Rady Głównej P. T. K., prof. L. Węgrzynowicz złożył sprawozdanie z działalności za r. ub. Ruch organizacyjny wzrósł w sposób wybitny. Zarejestrowano 398 Kół i ok. 20.000 skupiającej się w nich młodzieży. Ekspozyturami Komisji Rady Głównej są Komisje Okręgowe w Krakowie, Poznaniu i Warszawie. W Krakowie Komisja prowadzi Nauczycielskie Ognisko Krajoznawcze. Wyróżniono za wzorową pracę 18 Kół, którym zostały udzielone nagrody. Komisja wydaje miesięcznik „Orli Lot" i biuletyn Nauczycielskiego Ogniska Krajoznawczego. Zamierzenia programowe Komisji idą w kierunku dostosowania regulaminu do potrzeb rozwojowych, organizacji krajoznawczych obozów wakacyjnych, przygotowań do zlotu dorocznego w czerwcu r. b. w Bydgoszczy i t d.

Sprawy turystyczne skupiają się w Komisji Turystycznej Rady Głównej P. T. K. Sprawozdanie z czynności Komisji złożył p. dr. Wł. Kozubski. Obok Komisji działa Sekcja Turystyki Wodnej, która rozwinęła wybitną działalność w r. ub. pod przewodnictwem p. starosty J. Suskiego, a obecnie p. Wł. Gruszczyńskiego oraz Sekcja Turystyki Narciarskiej, przeniosiona w ub. r. do Krakowa i pozostająca pod przewodnictwem p. inż. J. Cyrankiewicza.

Sprawozdanie rachunkowe Rady Gł. P. T. K. za r. 1932, ogłoszone w biuletynie kwietniowym, przedstawił skarbnik Rady, p. Wł. Gruszczyński.

Ostatni bilans ogólny na dz. 31.XII.32 r., obejmujący stan majątkowy całego Towarzystwa t. j. wszystkich Oddziałów łącznie z Radą oraz majątkiem Sekcji Turystyki Wodnej P. T. K., będzie zestawiony i ogłoszony z chwilą nadesłania brakujących jeszcze bilansów przez Oddziały: Brzesko-Litewski, Chojnicki, Gdyński, Grudziądzki, Inowrocławski, Jędrzejowski, Kartuski, Kazimierzowski, Kielecki, Krakowski, Lwowski, Łódzki, Miechowski, Myślenicki, Olkuski, Piotrkowski, Sieradzki, Słonimski, Sochaczewski, Stanisławowski, Święciański, Świętochłowicki, Toruński i Żniński. (Z Oddziałów wymienionych: Kielecki, Łódzki, Piotrkowski i Słonimski nadesłały tylko zestawienie dochodów i wydatków nie przysłały natomiast bilausu, ogółem zatem otrzymano 40 sprawozdań rach., w tem 4 niekompletne).

Majątek pozostałych 36 Oddziałów (które nadesłały bilanse), oraz Rady i Sekcji Turyst. Wodnej, przedstawiają się w liczbach ogólnych jak wskazuje tablica na str 7.

Wnioski w sprawie gospodarki finansowej P. T. K.

1. Z nadwyżki przeznacza się do zł. 100 (stu) dla każdej Sekcji i Komisji, istniejących przy Radzie. Resztą dysponuje Rada Główna na cele kraj.-turyst. w miarę realizacji w pływów.

2. Pełny rozchód na „Ziemię" (p. II) uwarunkowany jest otrzymaniem dotacyj (p. II b. Przychodu).

3 Dopuszcza się prawo „virement" i przekraczanie pozycyj w miarę możności i potrzeby.

4. Opłaty należne od Oddziałów na rzecz Kasy Centralnej P. T. K. winny być uregulowane:

a) za rok 1932 — opłaty przewidziane w § 13 Statutu — *w całości do dn. 1 czerwca 1933.*
   Uwaga: Tytułem wyjątku Oddziały te byłyby zwolnione od obowiązku uiszczenia za r. 1932 opłat jednozłotowych na „Wiad. Kraj.-Turyst".
b) za rok 1933 — połowa opłat z § 13 Statutu t. j. po 1 zł. *od wszystkich członków — do dn. 1 października 1933 r.*, pozostała zaś suma tych opłat tudzież opłaty na „Wiad. Kraj. Turyst." (po 1 zł. od członka) — *do dn. 31 grudnia 1933 r.*

5. Oddziały, które nie wniosą w przewidzianych wyżej terminach należnych od nich opłat *będą miały od tychże terminów wstrzymane wysyłanie „Wiad. Kraj.-Turyst.", a także wydawanie legitymacyj kolejowych*, a w następstwie do Oddziałów tych zastosowane będą inne też rygory, aż do zawieszenia w czynnościach Zarządu i powołania nowego przez Radę, włącznie.

6. Jednocześnie Walny Zjazd przyjmuje do wiadomości, że poczynając od dn. 1 stycznia 1934 r. za członków Towarzystwa uważane będa tylko te osoby, których legitymacje opatrzone będą w nalepkę Rady Głównej na rok bież., nalepki te zaś, jak również legitymacje kolejowe bedą wysyłane oddziałom *dopiero po uiszczeniu zgóry po 1 zł. od członka* (wzg. po 1 zł. za

nalepkę) *na poczet opłat z § 13 Statutu* za rok bieżący. Reszta należności z § 13 oraz opłaty za „Wiad. Kraj.-Turyst." winny być zapłacone najpóźniej *do dn. 1 listopada tegoż roku.*

Protokół Komisji Rewizyjnej i wniosek o udzielenie absolutorjum Radzie Głównej referował p. inż. Antoni Olszakowski.

W n i o s k i i d e z y d e r a t y R a d y G ł. i O d d z i a ł ó w P. T. K. referował wiceprezes Rady p. Al. Patkowski. Nad całością sprawozdania i wnioskami rozwinęła się szczegółowa i ożywiona dyskusja, w wyniku której Zjazd przyjął wnioski i dezyderaty następujące:

1. Rada Główna opracuje projekt zmiany statutu P.T.K., uwzględniający taką kalkulację składek członkowskich, aby „Ziemię" otrzymywali wszyscy członkowie bezpłatnie, roześle do Zarządów Oddziałów w celu zbadania opinji przed zwołaniem decydującego w tej sprawie Zjazdu Delegatów. W związku z tem ulegną rewizji obowiązujące regulaminy: Rady, Sekcyj, Komisyj, Okręgów i Oddziałów.

2. Zjazd Delegatów P. T. K. upoważnia Radę Główną (Sekcję Muzealną) do opracowania sieci muzeów regjonalnych w Polsce w ścisłej współpracy ze Związkiem Muzeów w Polsce.

3. Zjazd Delegatów przekazuje Radzie Głównej egzekutywę w sprawie rozgraniczenia terenów działania poszczególnych muzeów P. T. K.

4. Nowe muzea P. T. K. mogą powstawać jedynie na zasadzie uchwały Rady Głównej.

5. Celem skoordynowania i wzmożenia działalności P. T. K. w dziedzinie ochrony i propagandy swojszczyzny Zjazd Delegatów uchwala powołać we wszystkich Oddziałach Koła Ochrony i Propagandy Swojszczyzny w formie odpowiadającej warunkom miejscowym.

6. Ze względu na rosnące potrzeby Komisji Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej, Zjazd Delegatów postanawia, aby każdy Oddział opodatkował się na rzecz Komisji w stosunku przynajmniej 10 zł. rocznie.

7. Członkowie Towarzystw zrzeszonych w Związku Towarzystw Turystycznych winni otrzymywać, w razie podania, przepustkę graniczną w rejonach, określonych konwencją lub uznanych za wspólne parki narodowe.

8. Członkowie wpłacający składki członkowskie na cały następny rok, otrzymują legitymację turystyczną, uprawniającą do zniżki na kolejach normalnych i wąskotorowych P. K. P.

9. Należy poczynić starania, aby schroniska szkolne mogły służyć potrzebom ruchu wycieczkowego P.T.K.

10. Zjazd Delegatów zwraca się do Ministerstwa Komunikacji z prośbą o zamianę dotychczasowych form reklamowych tanich pociągów turystycznych na hasło: „poznaj swój kraj!"

11. Należy poczynić starania, aby członkom P.T.K. na terenie ziem zachodnich, gdzie kursuje klasa IV, przysługiwała w niej 33% ulga kolejowa, jak w klasach I — III.

12. Zjazd Delegatów P. T. K., uznając konieczność rozszerzenia działalności Towarzystwa również i na szlaki wodne w Polsce i stawiając za wzór dotychczasową akcję Koła Warszawskiego Sekcji Turystyki Wodnej w tej dziedzinie, poleca swym Oddziałom organizowanie Kół T. W. na prowincji w porozumieniu z Zarządem Koła Sekcji T. W. w Warszawie, jako fachowej jednostki organizacyjnej.

Po przyjęciu zgłoszonych wniosków i dezyderatów, Zjazd Delegatów jednomyślnie udzielił Radzie Głównej absolutorjum z działalności i gospodarki finansowej w r. 1932.

BILANS TYMCZASOWY P. T. K. NA DZ. 31.XII.1932.

STAN CZYNNY.

		Zł.	gr.
1. Gotowizna (Kasa i Banki) . . .		24.333	09
2. Nieruchomości:			
w Włocławku . . .	266.958,69		
w Nowogrodzie Łomż.	17.458,—		
nad Świtezią . . .	21.900,—		
w Sandomierzu . .	8.700,—		
nad Wigrami . .	29.750,—		
w Zakopanem . . .	160.250,—		
w Warszawie (przystań)	8.988,81	514.005	50
3. Ruchomości (w 25 oddz.)		44.017	97
4. Wydawnictwa (w 13 oddz.). . . .		17.356	36
5. Fotografje i przezrocza (w 16 oddz.)		16.574	90
6. Zbiory muzealne (w 12 oddz.) . .		66.749	02
7. Bibljoteka (w 19 oddz.).		26.039	16
8. Dłużnicy		7.129	50
9. Inne activa		6.430	52
		722.636	02

STAN BIERNY.

		Zł.	gr.
1. Wierzyciele			
dług hip. na nieruch. w Włocławku	205.018,04		
inni	28.596,36	233.614	40
2. Niewydatkowane subwencje			
koszty za 1932 r.		14 090	17
3. Czysty majątek:			
fundusze specjalne . .	99.164		
kapitał obrotowy . . .	375.767	474.931	45
		722.636	02

Po sporządzeniu już powyższego zestawienia otrzymano bilans od Oddziału Kieleckiego, wykazujący czysty majątek w kwocie zł. 17.507,51. Wobec braku przeprowadzonego szacunku stan czynny przedewszystkiem nie obejmuje: w p. 2. nieruchomości: w Toruniu, drugiego domu w Sandomierzu oraz domu w Pucku, w p. 3 i 4. ruchomości i wydawnictw: w 24 (?) Oddziałach, w p. 5. fotografje i przezrocza w 7. Oddziałach, w p. 6. zbiory muzealne w 10. Oddziałach, w p. 7. bibljoteki w 19. Oddziałach.

UCHWALONY PROJEKT BUDŻETU RADY GŁ. P. T. K. NA R. 1933:

PRZYCHÓD.

	za r. 1932	na r. 1933
1. *Opłaty od Oddziałów:*		
a) z § 13 statutu	4.211	7.000
b) na „Wiad. Krajozn. i Turyst."	1.510	3.000
	5.721	10.000
2. *Ziemia:*		
a) z prenumeraty	11.569	11.000
b) z dotacyj	5.000	10.000
	16.569	21.000
3. *Inne:*		
a) za legit. kolej. (netto) . . .	3.453	5.000
b) różne (%% i t. d.)	326	500
	3.799	5.500
		36.500

ROZCHÓD.

	za r. 1032	na r. 1933
1. *Wiad. Krajoznawcze i Turystyczne*	2.598	2.700
2. *Ziemia*	20.777	21.000
3. *Koszty administracyjne:*		
a) udział w koszt. oddz. Warsz. .	4.000	6.000
b) prow. buchalterji	300	500
c) druki, porto i t. p.	1.831	2.000
	6.131	8.500
4. *Inne:*		
a) opłata na Zw. Pol. Tow. Tur.	500	500
b) ruchomości (maszyna do pis.)	—	800
	500	1.300
5. *Nadwyżka*	—	3.000
		36.500

W y b o r y. P. J. Kołodziejczyk przedstawił Zjazdowi, że w myśl § 54 statutu ustępuje w r. b. pięciu (wobec rezygnacji p. M. Radwana, na którego miejsce wszedł dyr. W. Ambroziewicz) wybranych w r. 1930 członków Rady pp.: dr. Stan. Arnold, Wład. Gruszczyński, Józ. Kołodziejczyk, Stan. Osiecki, Stan. Schönfeld. Wszyscy wymienieni zostali wybrani ponownie, nadto na miejsce ustępujących po rocznej kadencji zastępców — zostali w tym samym charakterze wybrani pp.: inż. Ern. Fryzendorff, Stan. Gabryszewski, H. Gąsiorowski, K. Izydorczyk, Sznarbachowski, dr. Franc. Uhorczak.

Do Komisji Rewizyjnej weszli pp.: gen. dr. Roman Górecki, przewodniczący, Paweł Mystkowski i inż. Antoni Olszakowski, jako zastępcy pp.: Fr. Bednarczyk i Wł. Sokołowski.

Z a m k n i ę c i e Z j a z d u. Zjazd gorącym aplauzem podziękował P. Prezesowi, Wł. Raczkiewiczowi, za przewodnictwo obradom. Po zamknięciu obrad odbyło się zebranie towarzyskie.

G ł o s y p r a s y. Sprawozdania ze Zjazdu i działalności P. T. K. ukazały się: w „Kurjerze Porannym" z 5.V.33., w „Kurjerze Warszawskim" i „Gazecie Warszawskiej" z 2.V.33, w „Il. Kurjerze Codz." z 4.V.33, obszerny feljeton p. t. „Rozwój krajoznawstwa polskiego" pióra dr. Stan. Lorentza w „Kurjerze Wileńskim" z 6.V.33, przezeski Oddziału Łódzkiego p. Nalepińskiej w „Kurjerze Łódzkim" z 11.V.33 i in.

KOMUNIKATY RADY GŁÓWNEJ P. T. K.

Prezes P. T. K. P. Marszałek Wł. Raczkiewicz wyjechał w dn. 6.VI.33, jako Prezes Rady Organizacyjnej Polaków Zagranicą do Brazylji i Argentyny. W imieniu P.T.K. żegnali odjeżdżającego P. Prezesa — vice-prezes Rady p. Al. Patkowski i sekretarz Rady Gł. p. J. Kołodziejczyk. Powrót P. Prezesa Wł. Raczkiewicza do Warszawy nastąpi około 1 września.

Piętnastolecie Oddziału Sandomierskiego P. T. K. W dn. 20.V.33 odbyła się w Sandomierzu uroczystość otwarcia i poświęcenia nowego domu wycieczkowego P. T. K. w Sandomierzu i obchód piętnastolecia istnienia Oddziału. O godz. 10 rano w kościele św. Michała odprawił nabożeństwo i przemówił od ołtarza prezes Oddz. Sandomierskiego P.T.K., ks. prałat Andrzej Wyrzykowski. Po nabożeństwie odbyło się pod przewodnictwem viceprezesa Rady Głównej P. T. K. p. Al. Patkowskiego uroczyste zebranie członków Oddziału i zaproszonych gości. Przedstawiciele miejscowych władz cywilnych, wojskowych i samorządowych, Rady Głównej P. T. K., Oddziałów P. T. K. w Lublinie, Ostrowcu, Pionkach i Rembertowie oraz szeregu miejscowych instytucyj społecznych złożyli życzenia Oddziałowi z racji piętnastolecia istnienia i wybudowania nowego domu. Sprawozdanie z działalności Oddziału za czas 1918-1932 złożył sekretarz Oddziału p. inż. J. Pietraszewski. Zebranie uchwaliło nadać nowozbudowanemu domowi miano: Domu Wycieczkowego P. T. K. im. St. Żeromskiego oraz uczciło zasługi jego twórcy, p. inż. J. Pietraszewskiego. Popołudniu ks. prałat Kasprzycki, wikarjusz gen. djecezji, dokonał aktu poświęcenia Domu i wobec licznie zebranej miejscowej publiczności złożył w imieniu J. E. ks. Biskupa i swojem życzenia Oddziałowi, podnosząc zasługi Oddziału i wartości ideowe ruchu krajoznawczego. Po poświęceniu odbył się w miłym nastroju w resursie miejscowej obiad, wieczorem zaś viceprezes Rady Gł. p. Al. Patkowski wygłosił w sali gimnazjum odczyt p. t. „Sandomierskie", który zgromadził 250 osób. W związku z jubileuszem ukazał się Nr. miejscowego czasopisma „Ziemia Sandomierska", poświęcony działalności P.T.K. w Sandomierzu, a w nowozbudowanym domu urządzona została wystawa fotogragraficzna, obrazująca piękno Sandomierskiego.

Jubileusz 25-lecia Oddziału Kujawskiego P.T.K. we Włocławku odbędzie się w dn. 17 września 1933 r.

Zjazd Kół Krajoznawczych, Młodzieży Szkolnej odbędzie się w Bydgoszczy w dn. 16 — 22, VI.33, połączony z wycieczkami po mieście i okolicy, wystawą, wieczornicą krajoznawczą, wycieczkami do Torunia, Chełmna, promem do Świecia, koleją do Wieżycy, pieszo do Kolana, Ostrzyc i Zawor. Uczestnicy Zjazdu zwiedzą Kartuzy, a zakończą pobyt w Gdyni i na Helu.

Wystawa regjonalna w Bydgoszczy obejmie literaturę, wskazującą na związek Pomorza z Polską od najdawniejszych czasów, urządzenie chaty kaszubskiej, rybackiej, wnętrze chaty kaszubskiej z 17 i 18 stulecia, krosna, rzeźby ludowe oryginalne w drzewie, rzeźby płaskie z gliny palonej, ludowe malarstwo kaszubskie, garncarstwo, plecionki kaszubskie, hafty, budownictwo i sztukę kościelną, eksponaty współczesnych artystów plastyków na Pomorzu, numizmatykę pomorską, sztychy i t. d. W związku z wystawą Koła Krajoznawcze, zrzeszone przy Oddziale P. T. K. w Bydgoszczy organizują konkurs fotografji krajoznawczej.

Akademicki Oddział P.T.K. w Warszawie (Pałac Staszica, Nowy - Świat 72. Zakład Archeologji Przedhistorycznej U. W.) powstał w dn. 17.V.1932 z inicjatywy prof. dra Wł. Antoniewicza. Zarząd ukonstytuował się w składzie następującym: pp. Włodz. Danilczuk, prezes; W. Jurkiewicz, viceprezes, J. Zajchowski i F. Kiciński, sekretarze; B. Poniatowska, skarbnik; M. Bernhardówna, W. Ber, E. Kremky, G. Studziński, członkowie Zarządu.

Zarząd Oddziału apeluje do Zarządów i P. Opiekunów Kół Krajoznawczych Młodz. Szkolnej, aby powiadamiali o powstaniu Akademickiego Oddziału P.T.K. absolwentów szkół średnich, wyjeżdżających na studja do Warszawy.

Akademicki Oddział P.T.K. w Wilnie organizuje Komitet studentów U. S. B., zgrupowany przy Oddziale Wileńskim P.T.K. w Wilnie w składzie nast.: pp. Godziszewski, prezes; Zaremba, viceprezes; Domaniewska, sekretarz; Giedrojć, Korybutniak, Tomecki i Żylińska, czł. Zarządu.

Wycieczka zjazdu międzynarodowego lekarzy-higjenistów odwiedziła P. T. K. w dniu 29.V.33. Prezes hon. P. T. K. p. Al. Janowski wygłosił dla przybyłych odczyt w jęz. angielskim o Warszawie i pięknie Polski, ilustrowany przezroczami. Jeden z gości angielskich w odpowiedzi serdeczne złożył P. T. K. i p. Al. Janowskiemu za odczyt wygłoszony podziękowania.

Do wiadomości Oddziałów. Oddziały P.T.K., na terenie których odbywać się będą uroczystości ku czci króla Jana Sobieskiego mogą za pośrednictwem Oddziału Włocławskiego P. T. K. (adres: Włocławek, Słowackiego 1a) nabywać do rozsprzedaży wśród uczestników wymienionych uroczystości artystyczne modele-figury króla Jana III.

Zniżki dla członków P. T. K. Biuro Komisji Zdrojowej Druskienniki udziela członkom P. T. K. za okazaniem opłaconej legitymacji członkowskiej zniżki 50-procentowej od taksy kuracyjnej.

Dom wycieczkowy w Ojcowie otworzył z dn. 1 maja Oddział Krakowski P. T. K. Mieści się on jak i w poprzednich latach, w willi „Reduta", leżącej tuż koło Bramy Krakowskiej nad Prądnikiem i posiada urządzone sypialnie dla wycieczek szkolnych, oraz pojedyńcze pokoje z wygodnemi łóżkami i pościelą. Na miejscu można dostać tanio utrzymanie.

Ceny niskie — dla członków P.T.K. zniżki.

Ojców należy do najbardziej malowniczych miejscowości w połudn.-zachodniej Polsce a liczne malownicze doliny, groty, ruiny zamku stanowią dużą atrakcję dla zwiedzających. Jako uzdrowisko nadaje się Ojców na miłe spędzenie urlopu.

Dojazd autobusem z Krakowa lub Olkusza.

Informacje i zgłoszenia wprost do Zarządu w Ojcowie Willa „Reduta".

Wystawa „Lato". W miesiącu czerwcu Stołeczne Towarzystwo Wystaw i Propagandy Gospodarczej w Warszawie organizuje na terenach wystawowych ul. Bagatela 3. Pokaz - Targi artykułów turystyczno-sportowych, podróżnych i letniskowych, połączonych z pokazem propagandowym turystyki, uzdrowisk i letnisk w Polsce. Pokaz-Targi odbędzie się pod hasłem: „Lato".

W powyższej wystawie Polskie Towarzystwo Krajoznawcze weźmie udział jako wystawca, oraz w opracowaniu w łonie Komitetu Organizacjnego planu działu turystycznego.

Do Komitetu Organizacyjnego. zostali wydelegowani przez Zarząd Oddziału Warszawskiego P. T. K. pp. Józef Kołodziejczyk i inż. Stanisław Schönfeld.

Z ŻYCIA OKRĘGÓW I ODDZIAŁÓW P. T. K.

Baranowicze. Nowozałożony Oddział wydał mapkę turystyczną okolic Baranowicz w promieniu 20—50 km., doskonale informującą o wszystkich szlakach turystycznych na wymienionym terenie. Informacyj szczegółowych przybywającym wycieczkom udziela w biurze Magistratu viceprezes Oddziału p. inż. A. Winnikow i sekretarz Oddziału p. A. Pigulewski.

Brodnica. Miejscowe Tow. Miłośników m. Brodnicy, na mocy uchwały z dn. 1.IV,33 przekształciło się na Oddział P. T. K. Brodnica leży przy głównym trakcie kolejowym Warszawa—Działdowo—Brodnica—Grudziądz—Gdańsk—Gdynia. Miasto same znane jest z zabytków średniowiecznych, pojezierza i pięknych w okolicy lasów. Zarząd Oddziału ukonstytuował się następująco: pp. L. Tyczyński, dyr. banku — prezes; Wł. Kasprzewski, bud. miejski — vice-prezes; Al. Radzimiński, sekretarz; J. Bułka—skarbnik; L. Kozikowski, Ad. Łomozik, H. Wasilewski, W. Bereżewski — czł. Zarządu.

Brzesć n. Bugiem. Zarząd, wybrany w d. 3.IV b. r. powołał do życia pięć sekcyj: propagandową (dyr. Szcz. Chodkowski), turystyczną (inż. K. Lecowicz), gospodarczą (inż. M. Walentowski), muzealną (dr. M. Marczak) i fotograficzną (inż. Marczewski). W dniu

9.IV odbył się odczyt prezesa Oddziału p. nacz. J. Lubojackiego p. t.: „Podróż króla Stan. Augusta Poniatowskiego na otwarcie kanału Ogińskiego w r. 1784” w dn. 19.IV p. inż. Radzikowskiego p. t. „Przedwojenne badania i prace meljoracyjne na Polesiu”. Odczyty cieszyły się wielkiem powodzeniem. Sekcja turystyczna urządziła trzy wycieczki: 1) do twierdzy w dn. 23.IV—przy udziale 80 osób, 2) do Kodnia nad Bugiem w dn. 7.V — pod kier. p. inż. Lecowicza i p. inż. Walentowskiego przy udziale 38 osób, 3) do Skoków w dn. 21.V, gdzie 24 uczestników pod kier. p. inż. Lecowicza zwiedziło pałac, w którym urodził się i wychował J. U. Niemcewicz. a często przebywał T. Kościuszko.

Sekcja muzealna przystąpiła do zorganizowania muzeum krajoznawczego w Brześciu, gromadząc zbiory z zakresu numizmatyki, narzędzi i strojów ludowych. Oddział przystąpił do wydania już w czerwcu r. b. przewodnika po Polesiu pod redakcją d-ra M. Marczaka, z dokładną mapą, opracowaną przez Sekcję Turystyczną. Zamierzone jest opracowanie i wydanie flory i fauny Polesia, zbiera się materjał do osadnictwa i dziejów wojen na Polesiu.

Gniezno. Nowozałożony Oddział P. T. K., działający przy wybitnej pomocy twórcy naszej Sekcji Turystyki Wodnej P. T. K. i przystani na Wiśle w Warszawie, p. starosty J. Suskiego, wydał z okazji historycznych gnieźnieńskich zawodów konnych broszurę, zawierające informacje o Gnieźnie i okolicy.

Inowrocław. W dniu 5 maja b. r. odbyło się zebranie ogólne i walne Oddziału Inowrocławskiego pod przewodnictwem prezesa p. dr. Sroczyńskiego. Na wstępie wygłosił p. Czesław Ziółkowski ciekawy odczyt p. t. „Wędrówka po Poznaniu”. Z odczytu tego dowiedzieliśmy się bardzo interesujących szczegółów architektonicznych, historycznych i artystycznych ze starego i nowego Poznania. Przy tej sposobności podkreślić należy duże powodzenie wycieczek do Poznania na Targi w dniu 3 i 7 maja. Wycieczki te taniemi i popularnemi pociągami zorganizowano razem z Oddziałami Bydgoszczy i Torunia. Z samego Inowrocławia brało udział po 350 osób. Przewiduje się w tym roku zwiększenie ruchu wycieczek. W roku zeszłym zorganizował Oddział Inowrocławski 23 dalsze wycieczki. Posiedzeń zarządu było 11, zebrań ogólnych z odczytami 3, jedno połączone z herbatką i tańcami. Na budowę domu turystycznego w Toruniu uchwalono zł. 50. Za inicjatywą i staraniem Oddziału wyjdzie wkrótce „Przewodnik po Inowrocławiu”, redagowany przez p. prof. Karola Kopcia. Rozszerzono bibljotekę krajoznawczą. Bibljoteka, wydawanie legitymacyj turystycznych i czytelnia mieści się u p. kapitana emer. Zabłockiego, Solankowa 13. Adres do nadsyłania korespondencji: Inowrocław, Wilkońskiego 5, dr. Stanisław Sroczyński. Sekretarjat prowadzi p. Aniela Perzyńska. Na zebraniu walnem wybrano ponownie dotychczasowy zarząd w składzie: prezes dr. Stanisław Sroczyński, vice-prezes p. prof. Karol Kopeć, skarbnik p. kpt. emer. Zabłocki, kierownik wycieczek p. Czesław Ziółkowski, sekretarz p. Aniela Perzyńska. Wybrano 2-ch nowych członków zarządu, p. Anastazję Kramczewską i p. Zbigniewa Knasta.

Zorganizowane zostały lub odbędą się następujące dalsze wycieczki: 3.VI.33 wiecz. wyjazd do Częstochowy, Katowic, Krakowa i Wieliczki — powrót 5.VI.33 w noc, 10.VI—do Krakowa i Gdyni, 15.VI — do Łowicza (na procesję Bożego Ciała), 1.VII—do Wilna.

Kraków. Oddział Krakowski P. T. K. przystąpił do urządzania letnich wycieczek, przyczem jako pierwsza odbyła się wycieczka do Ojcowa, a następnie do Młoszowej koło Trzebini i do Kalwarji. Na Zielone Święta zorganizowaną była wycieczka atobusami do Kielc i Gór Świętokrzyskich, pod przewodnictwem prof. Sykutowskiego.

Analogicznie do nadzwyczaj udanej w zeszłym roku wycieczki na Kresy Wschodnie, urządza Zarząd w czasie od 1 do 9 lipca wycieczkę krajoznawczą, która zwiedzi: Kurpie, Jeziora Augustowskie, Suwałki i Jezioro Wigry, a w drodze powrotnej Grodno, Lublin i Zamość. Wycieczkę prowadzi prezes Oddziału, dr. Medwecki. Zarząd stara się tak jak w zeszłym roku o wagon II klasy, w którym uczestnicy wycieczki będą mogli podczas przejazdów spać. Koszta kolei i wyżywienia obliczone są na około 130 zł.

Kutno. W maju Oddział ukonstytuował się na nowo i liczy obecnie 30 członków. Prezesem został p. Starosta W. Pełczyński, vice-prezsem p. J. Kozłowski, dyr. gimn. państw. Adres tymczasowy: p. R. Pałasiński, członek Zarządu Oddziału P. T. K. w Kutnie, skrz. poczt. 59.

Łodź. W maju została ponownie uruchomiona bibljoteka narazie tylko raz na tydzień (wtorek). Bilet wejścia do niej 10 gr.

Na Zjeździe Delegatów Oddział był reprezentowany przez prezeskę. Obszerne sprawozdanie ze Zjazdu zostało umieszczone w „Kurjerze Łódzkim” w dniu 11 maja.

Dnia 7 maja odbyła się przy udziale 11 członków wycieczka „Pabjanice—Łask” (renesansowy ratusz w Pabjanicach, krasne wełniaki dobrońskie, piękne kaczeńce nad Grabią, starodawne szaty kościelne i antyfonarze w kolegjacie łaskiej). Przy pięknej pogodzie pieszo przebyto 16 km.

Dnia 11 czerwca wycieczka Ozorków — Lućmierz, 25—25 czerwca do Kalisza na wianki.

Piaski k. Lublina. W dn. 30.IV b. r. odbyło się walne zebranie członków Oddziału P., T. K. przy udziale 22 osób. Oddział posiada sprawnie czynny chór, składający się z 20 osób, który w r. ub. urządził trzy koncerty. Do Zarządu wybrano pp: Masztelarza, Wieczorowskiego, Rybickiego, Kotlińskiego, a na zastępców pp.: Lisiewiczównę, Missola i Rosińskiego. Do Komisji Rewizyjnej powołano pp.: Kurtjakównę, Matyaszewskiego i Skrzeczewskiego.

Poznań. W dniu 2.IV.33. Pod przewodnictwem sekretarza Oddziału urządzono wycieczkę do Gniezna. W wycieczce wzięło udział 14 osób. Dn. 9.IV.33. wycieczka wyruszyła koleją do Murowanej Gośliny skąd udała się pieszo lesistą okolicą na prawem brzegu Warty do Obornik. Pieszo przebyto 15 km. Prowadził p. dr. T. Smoluchowski. Uczestn. 9.

Dn. 10 — 11.IV. przybyła do Poznania wycieczka Narodowego Zrzeszenia Studentów Bułgarskich im. św. Cyryla i Metodego w liczbie 13. Goście bułgarscy, słuchacze wyższych uczelni warszawskich, zwiedzili pod kierownictwem sekretarza Oddziału zabytki miasta, zakłady użyteczności publicznej i fabr. wagonów i parowozów H. Cegielskiego.

Dn. 16 — 17.IV w czasie świąt Wielkiejnocy przyjęto wycieczkę z Górnego Śląska, przybyłą w liczbie około 500 osób pociągiem popularno-wycieczkowym dziennika katowickiego „Polski Zachodniej". Większość wycieczki rozeszła się lub wyjechała na prowincję do rodzin. Miasto zwiedzało 55 osób. Wycieczkę, która znalazła tanie pomieszczenie w Nowym Domu Akademickim, oprowadził sekretarz Oddziału. Dn. 23.IV odbyła się wycieczka nad Jezioro Góreckie. Droga prowadziła dookoła jeziora i przez lasy puszczykowskie. Pieszo przebyto 25 km. Prowadziła p. L. Antkowiakówna. Uczestników 9.

Dn. 30.IV urządzono wycieczkę do lasów kórnickich. Marszruta prowadziła na przestrzeni 25 km. od stacji kolejowej Gądki do st. kol. Puszczykowo leśnemi ścieżkami. Uczestników 11. Prowadził p. E. Paczyński.

„Kurjer Poznański" z dn. 30.III.33 zamieścił obszerne sprawozdanie z dorocznego walnego zebrania Oddziału p. t. „P. T. K. Dwudziestolecie pracy krajoznawczej w Wielkopolsce".

Rawa Ruska. W dn. 15.V.33 w sali Magistratu odbyło się zebranie organizacyjne nowego Oddziału P. T. K. przy udziale delegata Oddziału P. T. K. we Lwowie p. Legeżyńskiego — pod przewodnictwem d-ra J. Polakowskiego. Do Oddziału zgłosiło przystąpienie 21 osób. Do tymcz. Zarządu weszli pp.: Am. Łączyńska, Wł. Bębynek, dr. E. Wojnarowski, O. Tennenbaum, Zdz. Keyha i Al. Dadlezówna.

Sieradz. Na podstawie kwestjonarjusza Łódzkiego Zarządu Okręgowego P. T. K. dowiadujemy się, że Oddział liczy 33 członków.

Przewodniczącym jest p. insp. W. Piechocki, sekretarzem p. E. Kubicki.

Zarząd utrzymuje łączność z muzeum, znajdującem się przy Farze Kolegjackiej w Sieradzu, sprowadził zastęp górali z Białego Dunajca na wieczornicę góralską, organizował i przyjmował wycieczki. W ostatnim czasie, zwłasza od 1.II r. b. nastąpiło ożywienie Oddziału.

Skierniewice. Dnia 26.IV.33 odbyło się walne Zebranie Oddziału. Zarząd ukonstytuował się następująco: p. A. Ratyński, prezes, p. dr. W. Łebęcki, vice-przezes, p. B. Gieca, sekretarz, p. P. Staszewski, skarbnik i członkowie Zarządu: ks. W. Zasada i p. H. Krasocka.

Walne Zebranie akceptowało wniosek Zarządu o sprawie przejęcia muzeum im W. Reymonta od Wydziału Powiatowego Sejmiku Skierniewickiego na własność Oddziału. Zbiory muzealne będą umieszczone po przekazaniu ich przez Wydział Powiatowy w lokalu Magistratu m. Skierniewic.

Na zjazd w dn. 30.IV delegowano prez. A. Ratyńskiego, który złożył sprawozdanie z tegoż Zjazdu na zebraniu Zarządu w dn. 10.V.

Zarejestrowaliśmy po walnem zebraniu 6 nowych członków, którzy złożyli deklaracje.

Dn. 7.V r. b. odbyła się wycieczka do Żelazowej Woli w liczbie 7 uczestników, w maju również wycieczka do Złakowa Kościelnego i odczyt p. M. R. Witanowskiego o arcybiskupie Ostrowskim, którego pomnik znajduje się w miejscowym kościele.

Dn. 10.V Koło Krajozn. Młodzieży przy Oddziale P. T. K. w Skierniewicach urządziło wieczór bajek dla młodzieży. Bajki ilustrowane przezroczami wygłosił p. prof Dorgiewicz z Łowicza.

Szamotuły. W dn. 19.V b. r. odbyło się zebranie organizacyjne nowego Oddziału P. T. K. w Szamotułach pod przewodnictwem dr. Nowickiego przy współudziale delegatów Oddziału Poznańskiego pp. dyr. J. Kilarskiego i Jaśkowiaka. P. St. Krupski, sekretarz Oddziału, złożył sprawozdanie z odbytego w dn. 30.IV.33 Zjazdu Delegatów w Warszawie. P. dyr. J. Kilarski mówił o zadaniach i celach P. T. K. oraz wygłosił odczyt z przezroczami o zabytkach m. Lwowa. Do zarządu powołano pp.: dra Nowickiego, prof. Hanyża, St. Krupskiego, J. Preussa, dr. Głowacką i rekt. Gierszewskiego, do Komisji Rewizyjnej pp.: dra Krukowskiego, dyr. Borowskiego i M. Łappa. Program pracy Oddziału na okres najbliższy ref. p. prof. Hanyż. W zebraniu brało udział ponad 50 osób.

Oddział zorganizował przy udziale 100 osób wycieczkę do Wilczyny pod kier. pp. J. Preussa i St. Krupskiego. Projektuje się na dz. 16.VII b. r. wycieczka krajoznawcza: Szamotuły — Obrzycko — Wronki pod kier. pp.: sędziego Dutkiewicza i prof. Hanyża. Adres Oddział P. T. K. w Szamotułach, Rynek 34.

Tomaszów Mazowiecki. W dniu 23 kwietnia r. b. odbyło się w lokalu Oddziału Walne Zgromadzenie Sprawozdawcze za rok 1932, na którem ustępujący Zarząd przedstawił sprawozdanie z działalności w ub. roku, sprawozdanie kasowe i projekt działalności wraz z budżetem na r. 1933.

Po odczytaniu protokółu Komisji Rewizyjnej ustępujący Zarząd otrzymał absolutorjum.

Na nową 3-letnią kadencję obrano nowy Zarząd w składzie następującym: prezes—Ks. Olszewski, vice-prezes—p. Bielasik, reszta członków nowoobranego Zarządu na zebraniu odbytem w dn. 28 kwietnia r. b. przyjęła następujące funkcje pp.: sekretarz — Kosmólska, skarbnik—p. Lesser, bibljotek. i kier. Koła Narc. p. Müllerówna, referat prasowy—Olasik.

W Muzeum Regjonalnem funkcja kustosza pozostała nadal w ręku Ks. Olszewskiego, wobec zwiększającej się pracy, obrano zastępcą p. Dekowskiego.

Wejherowo. Adres nowego Oddziału P. T. K. p. insp. szk. Józef Starzyk, Wejherowo, pow. Morski, ul. Hallera 3.

Wilno. Dn. 9 maja odbyło się pod przewodnictwem p. Ludwika Chomińskiego Walne Zebranie Oddziału Wileńskiego Pol. Tow. Krajoznawczego. Ustępujący Zarząd złożył sprawozdanie z działalności w roku ubiegłym, a delegat na zjazd ogólnopolski, który odbył się w dniu 30 kwietnia w Warszawie, przedstawił przebieg i uchwały Zjazdu. Oddział Wileński w roku ubiegłym znacznie rozszerzył zakres swojej działalności,

wskutek czego powiększyła się też poważnie liczba członków, która wzrosła z liczby 37 do 107. Zorganizowano Koło Akademickie, liczące obecnie 20 członków, w trakcie organizacji jest Koło Słuchaczów Szkół Technicznych. Krajoznawstwo znajduje też coraz większe zrozumienie wśród młodzieży gimnazjalnej, zgrupowanej w 27 Kołach. Oddział wydał w roku ubiegłym 2 nowe publikacje krajoznawcze St. Lorentza: „Wycieczki po województwie Wileńskiem" i M. Znamierowskiej-Prüfferowej „Ochrona kultury ludowej". Z dawniejszych wydawnictw Oddział posiada jeszcze około 500 egzemplarzy przewodnika ś. p. prof. Kłosa „Wilno" (II wydanie) i komplet pocztówek krajoznawczych według fotografij J. Bułhaka. Schronisko wycieczkowe Oddziału mieszczące się przy ul. św. Anny 13 z powodu zmiejszonego ruchu wycieczkowego przyniosło w roku ubiegłym dość znaczny deficyt.

Koło Miłośników Wilna i Wileńszczyzny zorganizowało w roku sprawozdawczym 8 zebrań, w których uczestniczyło łącznie około 200 osób i urządziło 13 wycieczek w których uczestniczyło łącznie około 1280 osób. Całkowity dochód z wycieczek do Bazyliki Wileńskiej w kwocie przeszło 350 złotych Koło przekazało Komitetowi Ratowania Bazyliki, a dochód z wycieczek do kościoła św. Michała w kwocie kilkudziesięciu złotych Koło przeznaczyło na odnowienie grobowca Lwa Sapiehy.

W roku ubiegłym odbył się kurs dla przewodników po Wilnie, w którym uczestniczyło prawie 30 osób. Towarzystwo nawiązało kontakt z magistratem m. Wilna w sprawie przybywających do Wilna wycieczek i zorganizowania większego schroniska, oraz z Dyrekcją Kolei Państwowych w sprawie ułatwień komunikacyjnych. Między innemi Towarzystwo wysunęło postulat urządzenia na okres letni przystanku w Starych Trokach (4 km. od Nowych Trok) i powiększenia liczby stacyj na terenie województwa, do których dojeżdżać można za opłatą ulgowej taryfy.

W dyskusji nad programem działalności na rok przyszły wysunięto szereg postulatów, m. in. zorganizowanie Okręgu Wileńskiego Oddziałów Towarzystwa, uregulowania sprawy ulg kolejowych i t. p. W opracowaniu jest obecnie wydawnictwo „Wileńskiego Informatora Krajoznawczego". Z dalszych wycieczek odbyć się mają w niedługim czasie wycieczki do Grodna i Słonima.

Na wniosek Komisji Rewizyjnej udzielono absolutorjum ustępującemu Zarządowi, a Walne Zebranie uchwaliło podziękowanie Zarządowi za jego działalność. Do nowego Zarządu wybrano pp.: dr. St. Lorentza (prezes), dyr. Br. Zapaśnika (viceprezes), Z. Domaniewską (opiekunka Kół Młodzieży), Z. Kiewliczową (opiekunka schroniska), S. Narębskiego i Rosiaka (skarbnicy), dyr. W. Studnickiego, J. Hoppena i A. Krzemienia (sekretarz). Do Komisji Rewizyjnej wybrano pp. inż. Wilczewskiego, prof. Hryniewicza i inż. A. Kulwińskiego.

Sskretarjat Oddziału mieści się przy ul. św. Anny Nr. 4 (Wydział Sztuk Pięknych) czynny jest codziennie prócz niedziel i świąt od godz. 9—12.

Włocławek. W dn. 6.V.33 odbyło się Nadzwyczajne Walne Zebranie członków Oddziału Kujawskiego P. T. K., w celu dokonania wyborów: prezesa, viceprezesa i członków Zarządu.

Nowy Zarząd ukonstytuował się w nast. sposób: Prezes — p. Szymon Rajca, kontroler V Oddz. Drogow. P. K. P. Vice-prezes — p. Zygmunt Michler, dyr. Państw. Szk. Handlowej. Skarbnik — p. Witold Obtułowicz, vice-dyrektor Banku Polsk. Kustosz — p. Józef Kłodawski, urzędnik emerytowany. Członkowie Zarządu: p. dr. Franciszek Seliga, dyrektor Banku Polskiego, p. Przemysław Kowalewski, kupiec, p. dr. Stefan Nowakowski, lekarz, p. Teodor Nowicki, dyrektor K. K. O. Powiat. i sekretarz Wydz. Powiatowego Sejmiku Włocławskiego.

Udział w głosowaniu wzięło 35-ciu członków T-wa.

Komisja Rewizyjna została wybrana na Zwyczajnem Walnem Zgromadzeniu członków Oddziału Kujawskiego w dn. 8.IV r. b., w skład której weszli pp.: Michałowski August, Wojciechowski Jan i Zdubniewek Jan.

Funkcję gospodarza objął tymczasowo p. viceprezes Zygmunt Michler.

KALENDARZYK KRAJOZNAWCZY.

ODCZYTY.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

21.VI. „Wrażenia z pobytu w Portugalji", wygłosi p. dr. M. Orłowicz.

Odczyty ilustrowane przezroczami.

WYCIECZKI.

Oddział P. T. K. w Warszawie.

18.VI. Żyrardów — Miedniewice — Radziwiłłów, prow. p. prof. J. Kloska.
18.VI. Potycz — ujście Pilicy — Warka, prow. p. N. Szczepkowski.
25.IV. Do Grodna na mogiłę Narbutta, prow. p. P. Szymański.
25.VI. Karczew—Otwock—Góra Kalwarja, prow. p. H. Marcoin.
29.VI. Do Gdyni na „Święto Morza", prowadzi p. Jan Kielan.
29.VI. Do ujścia Jeziorki, prow. p. G. Zborowska.
1—2.VII. Reprezentacyjna wycieczka na Śląsk Cieszyński, prow. p. St. Lenartowicz.
2.VII. Lasy Nieporenckie, prow. p. N. Szczepkowski.
9.VII. Do Góry pod Modlinem, prowadzi p. G. Zborowska.
16.VII. Komorów i Leśna Podkowa, prow. p. G. Zborowska.

Wycieczki wakacyjne.

20.VII—3VIII. Szlakiem wodnym: Pińsk — Grodno — Augustów—Warszawa, prow. p. inż. A. Riedel.
Sierpień — 4-tygodniowa wycieczka w góry Rumunji, prow. p. St. Lenartowicz.
10—15.VIII—tygodniowa wycieczka do Piotrkowa Trybunalskiego, Sulejowa, Wolborza, Tomaszowa Mazowieckiego, Rawy, Błękitnych Źródeł oraz stron uwiecznionych przez Reymonta w „Chłopach". Wycieczka zakończy się w Spale na dożynkach u P. Prezydenta, prowadzi p. P. Szymański.

SPRAWY TOWARZYSKIE.

Komisja Towarzyska Oddziału Warszawskiego P. T. K. urządza na przystani Koła Turystyki Wodnej P. K. K., na prawym brzegu Wisły, zaraz za plażą Br. Kozłowskich, o godz. 20-ej w dniu 23 czerwca r. b. „Wianki". Szczegóły podawać będzie Biuro P. T. K. w godzinach urzędowych, tel. 642-50.

(Dojazd do przystani tramwajami: 7, 12, M, 23 i 24 do końca Mostu Poniatowskiego).

Druk. Jan Świętoński i S-ka, Warszawa, Kopernika 34. Telefon 407-50.